

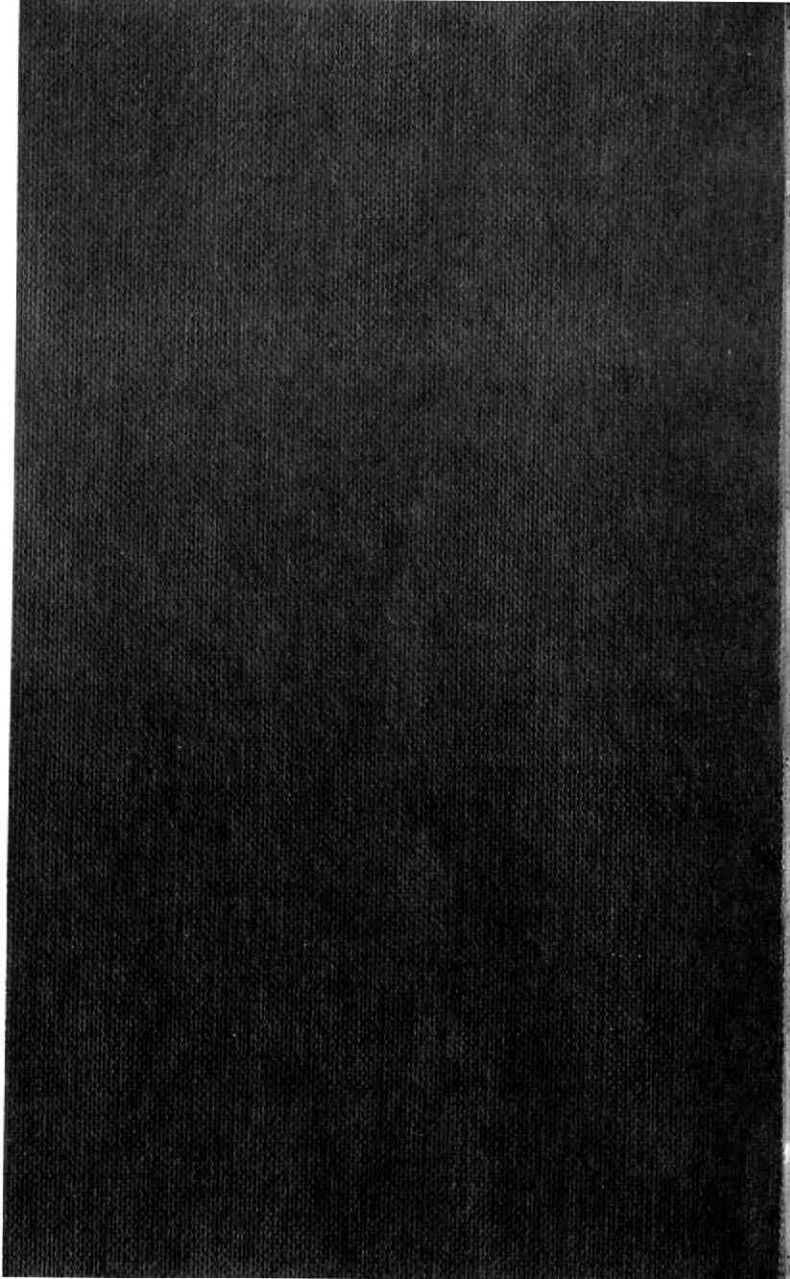

Waarheen zullen wij gaan?

<https://hdl.handle.net/1874/236023>

nm 13-234

~~Pl. 73-79~~

2
A.R.G. FEYEN

WAARHEEN R. K. PB

ZULLEN WIJ GAAN?

NAAR HET DUIJSCH

VAN

ALBAN STOLZ.

ROTTERDAM,
G. W. VAN BELLE.

—
1871.

De oorlog tusschen Duitschers en Franschen was nauwelijks ten einde, of daar begon de strijd tusschen de Franschen onderling en Parijs werd door de Fransche bommen nog veel erger gehavend dan te voren door de Duitsche. En ook in Duitschland begon in plaats van een tijd van vrede een soort van burgeroorlog, die gevoerd wordt niet met kruid en lood en sabels, maar met scherpe tongen en puntige pennen en met adressen, die soms sterk naar zwavel en salpeter rieken. En al wordt er ook in plaats van bloed maar inkt vergoten, toch wekt dit toorn en tweedragt en keeren de geesten zich vijandig tegen elkander. Reeds hiermede trachten vele dagbladschrijvers een algemeenen strijd in Duitschland in het leven te roepen, dat zij eischen, dat er thans, nu Duitschland één is geworden, ook eene algemeene godsdienst voor het geheele rijk zal worden gemaakt, of, duidelijker gesproken, dat zij, die niets gelooven, bij hun ongelooft mogen blijven en dat ook de Joden hun sabbat mogen houden, maar dat de Katholieken hunne godsdienst moeten laten besnijden en besnoeijen, tot dat er geen onderscheid meer is tusschen katholiek en protestant. Dit zal echter niet zoo gemakkelijk gaan. De Russische keizers hebben met

al de geweldenarijen, die zij de een na den ander hebben aangewend, de Polen nog niet tot de Russische Kerk kunnen bekeeren, en nog veel minder zullen de ongekroonde dagbladschrijvers met den sceppter van hunne pen ons Katholieken in den wijden zak van eene algemeene Duitsche godsdienst kunnen drijven. Wel hebben zij reeds den wil om den dwingeland te spelen, doch het ontbreekt hun aan de magt en het verstand daartoe. Aan de Piëtisten echter, die door een nieuwe zucht om onder katholieke zielen proselieten te maken aangegrepen zijn, zeg ik slechts dit: wanneer gij eenheid wenscht te hebben, tracht dan uwe heerscharen van ongeloovigen tot Christenen te maken, doch niet de Katholieken tot Protestanten.

Van veel meer gewigt is de tweedragt, die vooral in Beijeren onder de Katholieken heerscht over de vraag: wie van beiden onfeilbaar is, of wel de Paus te Rome of de domproost Döllinger te Munchen; welke tweedragt reeds zoo hevig is geworden, dat er onder de vijanden der Kerk velen zijn, die hopen en onder de brave Katholieken velen, die vreezen, dat er eene scheuring zal ontstaan en een aanzienlijk gedeelte der Katholieke Kerk zich van het geheel zal afscheiden om vervolgens, wijl het niet afzonderlijk kan leven, in het Protestantisme te rollen en daar te blijven liggen.

Aan den oorlog tegen de Franschen heb ik geen deel genomen, wijl het mijn vak niet is, bloed te vergieten en Franschen te vernielen. Maar in dezen strijd der geesten dien ik mij wel te mengen, niet slechts omdat mijne pen aan den strijd gewoon is, maar ook omdat het niet zeer passend zoude zijn, wanneer ik bij dit luid tumult over zaken des geloofs en belangen der

ziel als 't ware achter een kreupelboschje ging zitten om op mijn gemak toeschouwer te zijn. Ook heb ik van vertrouwde personen vernomen, dat sommige lezers en liefhebbers mijner geschriften wenschen te weten, hoe ik over de onfeilbaarheid des Pausen denk, ja zelfs is mij de bewering ter oore gekomen, dat ik een tegenstander van dit geloofsartikel ben. Daarom is het, dat ik thans met mijne gedachten en woorden voor den dag wil komen.

Daar ik niet slechts welwillende maar ook onwelwillende lezers zal vinden, moet ik vóór alles verklaren, dat dit kleine geschrift niet gerigt is tot hen, die in plaats van de woorden van Christus, slechts de woorden van dat wereldberoemde dier gelooven, hetwelk op zijn buik kruipt en stof vreet. Wij zullen die heeren hun leven maar genoegelijk laten doorbrengen; het zal aan den rand van den krater, d. i. bij hunnen dood wel blijken, of de woorden van hunnen leermeester: „er is geen hel” waar zijn, dan wel de woorden van het Evangelie: „Wie niet gelooft zal verdoemd worden.”

Ik schrijf alleen voor zulke lezers, die gelooven, dat Christus datgene is, wat Hij van zich zelven gezegd heeft, nl.: „Ik ben de weg, de waarheid en het leven; niemand komt tot den Vader, tenzij door mij.” Als gij nu, geloovige lezer, er voor zorgen wilt, dat uwe onsterfelijke ziel ter goeder plaatse kome, wanneer uw ligchaam door de planken van uwe doodkist van de wereld afgescheiden is, dan moet gij u aan de leer en de bevelen van Christus houden. Hij toch is het, die uit den hemel is gekomen, om den menschen de waarheid en de genade te brengen en die aan gene zijde van het graf over elke ziel zal oordeelen, al naar ge-

lang zij zijne woorden geloofd en opgevolgd heeft of niet. Waar echter vindt men die door Christus aan de wereld gebragte openbaring zuiver en in haar geheel?

De Protestanten zeggen: *alleen in den Bijbel*. De Bijbel is volgens hen de brief van God aan de menschen; daaraan alleen moet men zich houden en overigens heeft men niets noodig. Wij Katholieken daarentegen zeggen: Wat in den Bijbel staat, is geopenbaarde waarheid, maar wie verstaat alles wat in den Bijbel staat goed? Immers Petrus zelf schrijft aan het slot van zijn tweeden brief, dat er in de brieven van den apostel Paulus „veel is wat moeilijk is te verstaan, wat onwetenden en onvasten tot hun eigen verderf verdraaijen.” — Zij, die van niets dan van den Bijbel willen weten, bestrijden elkander op het hevigste, en de een leert juist het tegendeel van hetgeen de ander leert. Luther zegt: het geloof *alleen* maakt zalig, en dat vindt hij in den Bijbel. De Wederdoopers zeggen: de mensch moet niet eerder gedoopt worden dan wanneer hij tot de jaren van verstand is gekomen, en dat vinden zij in den Bijbel. Zwinglius zeide, in het Avondmaal ontvangt men niet Christus, het beteekent slechts Christus, men moet slechts zalvende gedachten daarbij in zich opwekken, en dat vindt hij in den Bijbel. De Mormonen zeggen: de man mag meer dan ééne vrouw hebben, en dat vinden zij in den Bijbel. Een gedeelte der Protestanten zegt: wij moeten bisschoppen hebben, want dat staat in den Bijbel en daarom ook hebben de Protestanten in Engeland en Zweden tal van bisschoppen. Anderen zeggen: Geen bisschoppen, geen priesters! ieder die gedoopt is, is priester, zelfs de vrouwen; en dezen onzin meenen zij ook in den Bijbel.

te vinden. Een man heeft zich eens met eene bijl een zijner voeten afgehouden en zeide daarbij, dat hij daarvan een gebod in den Bijbel gevonden had. In Noord-Amerika zijn er zoo vele soorten van protestantsche kerkgenootschappen, dat men ze naauwelijks tellen kan; alle spreken elkander tegen, en elke soort wil alleen gelijk hebben en beroept zich op den Bijbel. Ja, het is zelfs zoover gekomen, dat een groot getal van geleerde hoofden in den Bijbel hebben willen vinden, dat Christus niet eens de Zoon is van den levenden God en dat zijn woord slechts een menschelijk woord is. In Zwitserland, Baden, Rijn-Beijeren, enz., galmen vele predikanten dit geloof van den preekstoel af. Alzoo kan de papieren Bijbel op zich alleen geen vaste, zekere waarheid geven, daar er reeds honderden van godsdiensten uit gekneet zijn.

Bovendien, wanneer men met verstand in den Bijbel leest, dan bemerkt men weldra, dat de evangelisten en apostelen in het geheel niet de meening en bedoeling gehad hebben, dat datgene, wat zij schreven, een leerboek zoude wezen, waarin het geheele Christendom als in een catechismus zamengevat zou zijn. Ook zijn de boeken van den Bijbel niet voor de Heidenen of Joden geschreven, maar slechts voor dezulken, die reeds door mondeling onderrigt en het H. Doopsel Christenen waren geworden. Zoo heeft bijv. de apostel Paulus de christelijke gemeenten niet door zijne brieven maar door zijn mondeling onderrigt gesticht; zijne brieven dienden slechts om het voltooide werk als het ware te polijsten en hetgeen er aan beschadigd was weder te herstellen. Ook zijn zij niet geschreven voor Frankfort of Berlijn en zelfs niet voor Munchen,

maar aan de Romeinen, aan de Corinthiërs, aan Timotheus, aan Philemon. De brief aan den laatste bespreekt zelfs slechts een huiselijke aangelegenheid. Ook gaat het toch zeker alle Christenen van alle tijden en plaatsen niet aan, dat de inwoners van Creta leugenaars en luije buiken waren, dat de smid Alexander den apostel Paulus veel kwaad heeft aangedaan, dat Timotheus hem de boeken en perkamenten moest medebrengen, dat deze om zijn zwakke maag van tijd tot tijd wijn moest drinken, enz., enz.

Indien de Bijbel het leerboek was, hetwelk de goddelijke Voorzienigheid ons als den eenigen wegwijzer naar het eeuwige leven gegeven had, dan moest het vollediger en duidelijker zijn, en dan moest er ook uitdrukkelijk in gezegd worden, dat alle menschen zich slechts aan den Bijbel te houden hebben. Dat is echter op geen enkele bladzijde te vinden. Bovendien, er staat wel in den Bijbel: „*de Kerk is een zuil en grondveste der waarheid*” — maar er staat niet in, dat de geschreven Bijbel een grondzuil der waarheid is, juist omdat men met den Bijbel alleen nog niet het volle begrip der waarheid gevonden heeft.

Wanneer dus de Protestanten zeggen: „Wij houden ons eenvoudig aan den Bijbel, daarom zijn wij evangelisch, iets anders hebben wij niet noodig,” dan antwoorden wij Katholieken met de vraag: „Wie dan wel heeft ons gezegd, alleen aan den Bijbel te gelooven?” De Zaligmaker? *Neen*, nergens heeft Hij dat gezegd, ook heeft Hij zelf niets geschreven, niet eens voor zijne apostelen, maar hun eenvoudig gezegd: „De heilige Geest zal u alles herinneren, wat Ik u geleerd heb.” Ook lezen wij op geen enkele plaats, dat Hij zijne

apostelen bevolen heeft een Bijbel te schrijven. Indien Hij dat gedaan had, dan hadden zij bij elkander moeten gaan zitten en gezamenlijk een evangelie zamenstellen, doch niet ieder voor zich, zoodat op sommige plaatsen de een den ander schijnt tegen te spreken.

Hebben welligt de apostelen gezegd: „Wacht, wij zullen een Bijbel voor u laten schrijven, daarin zult gij de geheele godsdienst vinden!?” *Neen*, evenmin als de Zaligmaker hebben de apostelen zoo gesproken, maar zij hebben de menschen naar de Kerk verwezen. De Zaligmaker heeft gezegd: „Wie niet naar de Kerk hoort, zij u een heiden en tollenaar.” Bij de Kerk is de duidelijke, vaste waarheid te vinden, welke de Zoon van God aan de wereld gebragt heeft. Daarom zegt de grootste kerkvader van het Westen, de H. Augustinus, aan wien Luther zich nog het meeste gehouden heeft: „Ik zoude zelfs niet aan het Evangelie gelooven, wanneer de Kerk mij zulks niet voorschreef.” De Bijbel heeft alzoo zijn gezag en geloofwaardigheid eerst door het getuigenis der Kerk verkregen, maar niet de Kerk van den Bijbel; de Kerk toch is lang vóór dat de Bijbel geschreven was en door den Zaligmaker zelven gesticht; daarenboven wordt zij zijne bruid en zijn ligchaam genoemd, wat in het geheel niet van den Bijbel is gezegd geworden. Een der scherpzinnigste Duitsche schrijvers van den eersten rang, de geleerde Lessing, een Protestant, zegt in zijn strijdschrift tegen den predikant Götze: „De boeken van het Nieuwe Testament zijn aan de eerste Christenen niet bekend geweest; zij hielden zich slechts aan den geloofsregel (*regula fidei*), die door de bisschoppen en de priesters der Kerk gehouden en geleerd werd. Naar dezen geloofsregel werden dan

de later verschenen evangeliën en apostelbrieven onderzocht. Wanneer zulk een geschrift niet met den geloofsregel overeenkwam, werd het als valsch en van onwaarde verworpen." En werkelijk, er is een geheele rij van evangeliën, van handelingen en brieven der apostelen, welke in de eerste eeuwen na Christus verspreid werden en gedeeltelijk nu nog kunnen gelezen worden; zooals een evangelie van Jacobus, een evangelie van Nicodemus, een evangelie van de kindschheid van Jesus, een handelingen der apostelen van Abdias, een handelingen der apostelen van Thomas, een brief van den apostel Paulus aan de inwoners van Laodicea, een brief van Christus aan Abgarus, een brief van de H. Maagd aan Ignatius, enz. Al deze geschriften zijn door de bisschoppen der Kerk als valsch verworpen en slechts die zijn aangenomen, welke thans in het Nieuwe Testament te vinden zijn, wyl deze uit de overgeleverde leer door hen als echt waren erkend. De christelijke godsdienst is dus niet voortgekomen uit de H. Schrift maar uit den geloofsregel, gelijk de bisschoppen der Kerk dien van de apostelen geleerd en wederom op hunne beurt aan anderen medegedeeld hadden

Doch ook later, toen alle deelen van den Bijbel geschreven en door de bisschoppen als echt erkend waren, konden de Christenen hun geloof en godsdienst niet in den Bijbel zoeken. Immers, het is nog maar sedert weinige eeuwen, dat men geschriften drukken kan, waardoor een boek snel, met vele exemplaren en voor weinig geld onder de menschen verspreid wordt. Te voren kon men slechts afschrijven; dat afschrijven ging echter zeer langzaam en daar men gewoonlijk op perkament schreef, wat dergelijke geschriften nog duurder maakte, konden

slechts weinige menschen zich een afschrift van den Bijbel verschaffen. Bovendien konden de meesten niet lezen. Ook gaat het afschrijven, met of zonder opzet, immer met onnaauwkeurigheden en fouten gepaard. Van daar komen de oudste afschriften van den Bijbel zoo weinig met elkander overeen, dat er veel meer dan duizend plaatsen in den Bijbel zijn, die anders luiden, al naar gelang men het eene of het andere afschrift voor zich neemt. Want let wel, er bestaat geen enkel geschrift meer, dat door de evangelisten of apostelen zelve geschreven is. De oudste afschriften van den Bijbel, die men nog heeft, zijn zelve eerst weder afgeschreven van eene geheele rij van andere afschriften, welke rij wel eenige honderde jaren oud is, zoodat ook de oudste afschriften van den Bijbel eerst geschreven werden, toen geen spoor meer te vinden was van de echte handschriften der evangelisten en apostelen. Hadde God gewild, dat de Christenen hun geloof alleen uit den Bijbel zouden opbouwen, dan zoude zijne Voorzienigheid er ook voor gezorgd hebben, dat de oude oorspronkelijke handschriften nog aanwezig waren.

Daarbij komt nog, dat de Bijbel in de oud-Grieksche taal geschreven is. Oud-Grieksch echter spreekt thans niemand meer; wil men dus die geschriften van den Bijbel heden ten dage verstaan, dan moeten zij overgezet worden in andere talen. Wanneer men echter honderd geleerden uit het Grieksch in het Hollandsch laat vertalen, dan zal er geen enkele vertaling zijn, die met de anderen overeenstemt, daar juist de dubbelzinnige plaatsen bij de overzetting in de Hollandsche taal kleur en tint krijgen van de private meening des geleerden; en gelijk men weet zijn vele geleerden heel

zonderlinge menschen, zoodat velen hunner zich voor de allerknipsten onder de zon houden.

Hoe zal het nu de gewone man bij de Protestanten maken, die van niets dan van den Bijbel willen weten? Wanneer hij al Hollandsch lezen kan, kan hij toch geen Grieksch lezen; hij moet alzoo aan eenen feilbaren vertaler gelooven, die den Grieksch en Bijbel naar zijnen zin in het Hollandsch overbrengt. Zoo bijv. heeft Luther in een der brieven van den H. Paulus opzettelijk een veelbeteekenend woord ingelascht, hetwelk de apostel in het geheel niet geschreven heeft. En wanneer de gewone man of de gewone vrouw in het geheel niet lezen kan, waar zullen zij dan hunne godsdienst gaan halen? Zij moeten haar dan gaan halen bij den predikant, die hun den Bijbel niet voorleest, maar voorpreekt en wel zó als hij het goed vindt. Doch hoe gaat het dan met die arme lieden? Ik heb een protestantschen predikant gekend, die eerst alles vast geloofde en ook preekte wat de vroomste Protestanten gelooven. Na weinige jaren echter leed zijn geloof schipbreuk, zoodat hij niet eens meer aan de godheid van Christus geloofde. Maar niettemin bleef hij ook in zijnen toestand van ongeloof voor dezelfde gemeente preken. Vele jaren geleden werd te Heidelberg in Baden voor hen, die protestantsch predikant wilden worden, een professor aangesteld, die alle wonderen, welke in het Evangelie staan, weggeredeneerd had. Thans hebben zij er een, die den Zoon van God wegredeneert. Door zulke leeraars onderwezen, gaan dan de jonge predikanten de wereld in, en het hangt voor het arme volk geheel van het toeval af, of hun christelijk geloof dan wel ongeloof gepredikt wordt. Een Protestant heeft

mij eens verscheidene jaren geleden van eenen predikant, dien hij met name noemde, verhaald, dat deze, waarlijk niet onnoozel, op het voornaamste feest der Protestanten, op Goeden Vrijdag, de lijdensgeschiedenis van Jesus voorlas, in plaats van te preken. Daarna zeide hij: „Dat is eene oude, zeer oude geschiedenis. Wie er aan wil gelooven, moge het doen, ik voor mij geloof het niet.” Dit zeggende sloeg hij den Bijbel toe, en de psalm werd aangeheven.

Thans staan wij voor de breede gracht, welke Protestanten en Katholieken van elkander scheidt. De *Protestant* bouwt zijn godsdienst op den Bijbel, welke vele verschillende lezingen heeft, op verschillende wijzen is vertaald en oneindig verschillend wordt uitgelegd. Wanneer hij echter niet kan of mag lezen, dan ziet hij zich verwezen naar den predikant, die naar de meeningen van zijn eigen hoofd predikt; na een half jaar komt er weer een andere, die wederom andere meeningen heeft en daarom ook een geloof van een andere kleur of volslagen ongeloof predikt. Van daar komt het, dat het Protestantisme als het ware een ontzettend groote zak is, waarin alles een plaats vindt: de Luthersche en de Gereformeerde, de Rationalist en de Piëtist, de Sociniaan en de Anglikaan, de Presbyteriaan en de Puritein. (Zelfs Joden, wanneer zij zich niet meer aan de Oude Wet houden en varkensvleesch eten, worden door hunne geloofsgenooten „Protestantsche Joden” genoemd.) Hunne eenheid bestaat slechts daarin, dat zij zich op den Bijbel beroepen en dat de Katholieke Kerk hun voor het meerendeel een doorn in het oog is.

De *Katholiek* is met het papieren gedeelte van de apostolische nalatenschap niet tevreden; hij zegt: de Bijbel is niet alles en ook niet het eerste, wat wij door de stichting van het Christendom hebben ontvangen; wij hebben nog andere leeringen van Christus en zijne apostelen; deze zijn te vinden in de geërfde leer of mondelinge overlevering, dat is, in de christelijke leerstellingen, welke door Christus en de apostelen verkondigd, doch niet in de H. Schrift opgeschreven zijn. Zoo deelt ons bijv. de apostel Paulus een gezegde van Christus mede, dat het aangenamer is te geven dan te ontvangen. Dit gezegde is echter in geen der vier evangeliën te vinden. Zulke gezegden en onderrigtingen heeft Christus echter in groote getale gedaan, welke evenmin in de evangeliën als in de brieven der apostelen medegedeeld zijn. Daarom zegt ook de H. Joannes aan het einde van zijn evangelie: „er zijn nog vele andere dingen, die Jesus gedaan heeft, en wierden ze een voor een beschreven, heel de wereld, dunkt mij, zou de boeken niet kunnen bevatten, die er te schrijven waren.” Zulke daden en onderrigtingen des Zaligmakers en der apostelen, welke niet in den Bijbel staan, zijn nu door menigvuldige geschriften der kerkvaders, door de verklaringen der oudste conciliën, door oud-kerkelijke gebruiken en monumenten en door het onderrigt, hetwelk de bisschoppen en priesters aan hen gaven, die voor de priesterwijding opgeleid werden, tot op onze dagen bewaard gebleven. Ik wil hiervan een voorbeeld geven. Een geleerde kerkvader, de H. Hieronymus, verhaalt als volgt: „De gelukzalige evangelist Joannes leefde te Ephese tot op hoogen ouderdom; hij werd op de schouders zijner leerlingen naar de kerk gedragen en

daar hij niet vele woorden meer kon spreken, was hij gewoon in iedere vergadering slechts te zeggen: „Mijne kindertjes, hebt elkander lief.” Eindelijk verdroot het den leerlingen en broeders altijd hetzelfde te hooren, en zij zeiden: Meester, waarom zegt gij altijd dit en nooit iets anders. En Joannes gaf het waardige antwoord: wijl dit het gebod des Heeren is en men genoeg gedaan heeft, wanneer men slechts dit vervult.” (*Hieronimus in epist. ad Galatas, c. 6.*) Van waar nu heeft de H. Hieronymus geweten, wat hij van den apostel Joannes en van zijne korte preek verhaalt? Hij heeft het niet in den Bijbel gelezen, veel minder het zelf gehoord, want hij leefde eerst 400 jaren na Christus. Hij heeft het echter door mondelinge overlevering vernomen, en dit heeft zich nu voortgeplant, zoodat ieder katholiek priester het jaarlijks in zijn brevier leest. En gelijk dit verhaal en deze leer over de hoofdzaak van het christelijke leven, zoo ook zijn nog vele andere leerlingen en verhalen door mondelinge overlevering tot ons overgebracht. En dit is noodzakelijk, want veel van hetgeen in de H. Schrift staat, is niet duidelijk genoeg en ook moet de Christen nog veel weten, waarvan niets in de H. Schrift te vinden is. Dat gevoelen de Protestanten zelve en daarom maken zij feitelijk van de mondelinge overlevering gebruik, terwijl zij haar met woorden verwerpen. Zoo bijv. doopen zij kleine kinderen, die nog niet kunnen gelooven — daarvan staat echter niets in de H. Schrift. Zij wasschen elkander echter niet voor het Avondmaal, hoewel er in den Bijbel staat: „Wanneer Ik als heer en meester u de voeten heb gewasschen, dan moet ook gij elkander de voeten wasschen.” Het eerste doen zij, het laatste laten

zij na, wyl zij het van de overgeleverde leer der Katholieke Kerk zoo overgenomen hebben.

Toch bestrijden de Protestanten de mondelinge overlevering. Zij zeggen: Wie verzekert ons, dat de zogenoemde mondelinge overlevering zuiver en onvervalscht door alle landen heen tot ons gevloeid is en dat wij zuiver water uit dezen langen stroom drinken kunnen? Er kunnen zich vele meeningen van menschen ondergemengd hebben, die er als mondelinge overleveringen uitzien. Wanneer de Rijn aan gene zijde in de Bodensee loopt en er aan deze zijde bij Constanz weder uitstroomt, wie kan dan zeggen, dat dit hetzelfde water is, hetwelk 16 uur hooger in de Bodensee gestroomd is? Zal er in de uitstrooming niet meer water zijn van het meer, dan van den Rijnstroom, die zich aan gene zijde in het meer wierp? De mondelinge overlevering loopt echter niet 16 uren (zoo lang is de Bodensee), maar meer dan 1800 jaren lang uit Jerusalem tot aan Deutschland en Amerika en om de geheele wereld heen; zal nu alles onvermengd zijn? Wanneer de geschreven Bijbel vervalscht is kunnen worden, waarom dan ook niet de mondelinge Bijbel van de overlevering? Over het algemeen wordt er toch meer gesproken dan geschreven — en in het spreken komt er meer uit, wat mis is, dan wanneer men nadenkt en schrijft. Zoo ongeveer denken de Protestanten en daarom houden zij zich in het geheel niet aan de mondelinge overlevering. En ik zelf voeg er voor eigen rekening nog dit bij: wat alleen aan de zorg der menschen overgelaten is, zal moeilijk ongeveer twee duizend jaren lang onbeschadigd en zuiver behouden blijven, het zij dan, dat het geschreven is of dat het door een menschenhoofd en

menschentong aan anderen medegedeeld wordt. Wat antwoordt nu de Katholiek, die van zijn geloof rekschap weet te geven, op deze bedenkelijke tegenwerping? Het antwoord hierop maakt nu juist het voornaamste onderwerp van dit kleine geschrift uit, en ik raad beide klassen van lieden, Protestanten zoowel als Katholicken, sterk aan, het aandachtig te lezen en rijpelijk te overwegen.

Wanneer het God ernst geweest is — en welke Christen kan denken, dat dit niet zoo is — om door de zending van zijnen Zoon ons arme menschen te helpen en ons het licht der waarheid en de levendmakende genade te schenken, dan moest Hij er ook voor zorgen, dat de waarheid en genade, welke zijn Zoon voor 1800 jaren gebragt heeft, zoolang ongeschonden bewaard bleef, als er menschen op aarde zijn, om reden dat alle menschen tot het einde der wereld er behoefte aan hebben. De H. Schrift zegt immers: God wil, dat niemand verloren zal gaan, maar dat allen tot de kennis der waarheid zullen komen en zalig worden. Doch wanneer er nu slechts een Bijbel en ter wille van mij ook eene mondelinge overlevering was, dan zou daarmede nog niet geheel in onze behoeften voorzien zijn, want de Bijbel kan vervalscht en de mondelinge overlevering met leeringen, die niet van Christus afkomstig zijn, vermengd wezen, en dan kunnen ook beiden, de Bijbel zoowel als de overlevering, verkeerd worden uitgelegd. Nemen wij als voorbeeld de onberekenbaar gewigtige leer van het H. Avondmaal. De Zaligmaker zegt, dat het voor den Christen ter zaligheid noodzakelijk is, van den anderen kant waarschuwt de apostel Paulus voor het gevaar, het tot zijne eeuwige verwerping te eten.

Zou nu deze onberekenbaar gewigtige zaak, waardoor men tot den hemel en de hel kan komen, niet door eene duidelijke en zekere verklaring uitgemaakt zijn? Wij Katholieken aanbidden de hostie na de consecratie, omdat wij vast gelooven, dat onder de gedaante der hostie de levende God-Mensch tegenwoordig is. Luther daarentegen zegt, dat dit een vervl. . . . afgoderij is. Luther beroept zich voor zijne godslastering op de H. Schrift, doch ook de Katholieke Kerk houdt zich aan de H. Schrift. De Katholieke Kerk leert verder, dat slechts de door eenen bisschop gewijde priester het Avondmaal consacreren kan. De Protestanten hebben geene priesters en toch gelooven zij dat het brood, hetwelk in de kerk uitgedeeld wordt, het Avondmaal is. Wat zal nu de Christen, die zekerheid wil hebben, bij deze onderlinge tegenspraak doen? Staat hij daar niet als een zwak riet, dat door den wind van leer-ingen heen en weer geslingerd wordt? Heeft Christus dan deze en andere leerstellingen slechts als een twist-appel voor heeren geestelijken achtergelaten, opdat zij spitsvondige uitleggingen zouden uitvinden; of heeft Hij voor allen, die van goeden wille zijn en hun verstand gebruiken, een vasten bodem en regel en handleiding voor zijne Openbaring gegeven, haar als 't ware geassu-reerd? — God heeft de wereld geschapen, doch zorgt ook tot op dezen dag voor hare instandhouding. God heeft door zijnen Zoon de genade en de waarheid aan de menschen medegedeeld, zal Hij nu ook niet voor de instandhouding daarvan zorgen? — De verstandige mensch, die zijn leven niet met dwaasheden en zotternijen doorbrengt, verlangt zekere waarheid om zijn leven daar-naar in te rigten, en niet allerlei invallen en uitge-

dachte verklaringen. *Waar* echter is zekerheid te vinden?

Daarop ga ik nu voldoende antwoord geven voor allen, wier geest niet door vooroordeelen en bekrompenheid verduisterd is, en omdat de zoogenaamde Evangelischen slechts aan den Bijbel gelooven, zal er allereerst uit den Bijbel zelve geantwoord worden.

Ten einde alle waarheid en genade, zoolang er menschen op aarde zullen zijn, in stand te houden, heeft de goddelijke Zaligmaker eene instelling gesticht en daaraan zijn goddelijken bijstand beloofd tot aan het einde der wereld. Deze instelling is de Kerk, welke tot op dezen dag nog bestaat. Zij staat daar vol leven, predikt, houdt godsdienstoefeningen, deelt de heilige Sacramenten uit en geeft voorschriften, zoodat ook de mensch, die niet lezen of studeren kan, de nalatenschap van Christus voor zich heeft en er aan kan deelnemen. Ieder mensch, die gelooft en gedoopt is, is lid der Kerk. Opdat deze Kerk zou kunnen voortduren, zich te zamen houden en tevens in omvang toenemen, moest Christus hoofden aanstellen, die zelve wederom een opperhoofd zouden hebben. Deze hoofden waren allereerst de apostelen en de leerlingen, en het opperhoofd der apostelen aanvankelijk Christus zelf en na zijne hemelvaart Petrus. Immers er moet altijd, ook zelfs in eene republiek, een hoofd zijn. Opdat echter het rijk van God op aarde, de Kerk van Christus, zou toenemen, en, als het mosterdzaad, hare takken over de geheele aarde zou kunnen uitbreiden, moest deze regeling ook na den dood der apostelen blijven bestaan. Daarom stelden de apostelen op last van Christus bisschoppen en priesters tot hunne opvolgers aan, en daarom is er ook voortdurend een opvolger van Petrus, als opperhoofd

der Kerk, met andere woorden een Paus. Men kent dan ook alle namen der Pausen, van af Petrus tot Pius IX; zij zijn thans 257 in getal.

Deze door Christus gemaakte regeling zal ieder, die een open en eerlijk oog heeft, zelfs al is hij een geboren Protestant, in de H. Schrift terug vinden.

Al deze voorstanders en hoofden der Kerk bijeen genomen noemt men de *leerende Kerk*, en naar deze *leerende Kerk heeft ons de Zaligmaker verwezen*. Hij zegt: „Wie niet naar de Kerk hoort, zij u een heiden en tollenaar.” Verder zegt Hij: „Wie u veracht, veracht mij, en wie mij veracht, veracht Hem, die mij gezondend heeft.” Hij wil, dat allen, die in Hem gelooven, in zijne Kerk één zullen zijn en zegt derhalve, „het zal ééne kudde en één herder wezen.” Hij zelf is, gelijk de apostel Petrus schrijft, de onsterfelijke opperherder, onder wien de sterfelijke herders staan, en de kudde zijn allen, die tot zijne Kerk behooren. — AAN DEZE KERK HEEFT DE ZALIGMAKER DEN BOVENNATUURLIJKEN BIJSTAND BELOOFD, OPDAT IN HAAR DE GEOPENBAARDE WAARHEDEN EN DE SACRAMENTEN, WELKE HIJ AAN DE MENSCHHEID TOT HARE VERLOSSING EN HEIL GESCHONKEN HEEFT, ONVERVALSCHT EN ONBEDORVEN Zouden bewaard blijven. Dit moet noodzakelijk zoo zijn, anders zouden slechts de Joden en Heidenen ten tijde van Christus en der apostelen eenig nut van den Zaligmaker der wereld gehad hebben. Hij zegt daarom zoo bepaald mogelijk: „Ik blijf bij u tot aan het einde der wereld.” En Hij beloofde hun den heiligen Geest, die hun alles zoude herinneren, wat Hij hun geleerd had. En tot hem, dien Hij tot opperhoofd der Kerk had aangesteld, zeide Hij: „Gij zijt Petrus,

en op deze steenrots zal Ik mijne Kerk bouwen en de poorten der hel zullen haar niet overweldigen." — Ga nu eens onpartijdig na, of deze belofte niet bewaarheid is geworden aan de Katholieke Kerk. Bijna twee duizend jaar staat zij daar, als een onsterfelijk wezen, dat niet oud wordt. Drie honderd jaar lang werden de geloovigen hevig vervolgd. Millioenen lieten zich voor het geloof folteren en doden; het bloed der martelaren was de lange vruchtbare bloedregen, die een onmetelijk zaaiveld van Christenen deed ontstaan. Pausen werden als misdadigers behandeld en vermoord, bisschoppen verdreven, priesters en monniken op allerlei wijze mishandeld. Desniettemin staat de Kerk in volle kracht tot op den dag van heden. In Noord-Amerika neemt het Katholicisme in zoo groote mate toe, dat zelfs de Protestant Marryat het als zijne overtuiging uitspreekt, dat geheel Noord-Amerika langzamerhand katholiek zal worden. In Engeland worden in den regel elke week honderd personen katholiek. Voor een paar honderd jaar werd er door de Reformatie een grooten tak van den eeuwenouden en altijd groenen eik der Katholieke Kerk afgehouden, en dezen afgehouden tak noemt men de protestantsche Kerk. Hoe staat het met deze Kerk? Zij heeft geen hoofd, geene eenheid, geene vastheid; velen harer herders gelooven zoo weinig meer aan Christus, dat vele geloovige Protestanten er met ernst aan twifelen moeten, of zij wel geldig gedoopt zijn. Velen zien den vorst van het land als bisschop van het land aan, maar reeds meer dan *een* vorst is vrijmetselaar geweest; voorwaar een gezegend herdersambt: in de eene hand de schepter en in de andere het hamertje! Zelfs met de oogen des

ligchaams ziet men het onderscheid tusschen de beide Kerken. Wanneer iemand geheel Europa doorreist en ergens een prachtige groote domkerk, een kathedraal in de verhevenste bouworde ziet en dan vraagt: welk geloof heeft dit godshuis gebouwd? — dan luidt het antwoord: Het katholiek geloof heeft zulke kerken gedacht en gebouwd. En wanneer gij naar het gereformeerde Bazel reist of naar Zurich of Bern, of verder naar Maagdenburg of naar het luthersche Zweden of naar het anglikaansche Engeland — wie heeft de grootsche kerken daar gebouwd? De katholieke voorouders, en de Protestanten zitten en zingen thans daarin, als musschen in zwaluwnesten, waaruit zij de zwaluwen verdreven hebben. De Protestanten hebben de bestaande kerkgebouwen van hunnen tooi en sieraden ontdaan, en wat zij zelve hebben gebouwd is koud en van geringe kunstwaarde. De grootste kerk, welke zij gebouwd hebben, de Pauluskerk te Londen, gelijkt op een ontzaggelijken omgekeerden stoomketel, waarin de menschen zoo klein schijnen als mieren; doch men wordt in het groote kale gebouw even zoo weinig tot godsvrucht gestemd als mieren in een ketel.

Het is de levende Katholieke Kerk met haar opperhoofd, bisschoppen en priesters, waartoe alle Christenen verwezen zijn. De apostel Paulus zegt: de Kerk is de zuil en grondslag der waarheid. Bij deze Kerk moet de mensch gaan vragen, wat hij te gelooven en te doen heeft; bij deze Kerk vindt hij de genademiddelen der Sacramenten, doch geenszins bij den Bijbel, welke slechts letters geeft, doch niet den geest. Wanneer echter de Christenen tot aan het einde der wereld bij de Kerk alle waarheid en genade zullen vinden, welke de Zalig-

maker aan de wereld gebragt heeft, dan moet het door Christus noodzakelijk gewaarborgd zijn, dat zij van de geopenbaarde waarheid niet kan afwijken. Deze Kerk heeft daarom in hare voorstanders den bovennatuurlijken bijstand ontvangen, dat zij bij het vaststellen van geloofswaarheden, die in den Bijbel en de overlevering vervat zijn, niet dwaalt, opdat ook de geloovigen niet tot dwaling zouden kunnen gebragt worden. En deze waarborg is zoo zeker en vast, dat hij, die met voorkennis de Kerk tegenspreekt, het hoofd der Kerk, Christus, en den bijstand der Kerk, den H. Geest, tegenspreekt. Hij wil de godsdienst voor zich zelve naar goedvinden inrigten, en verzet zich daardoor tegen de Openbaring en regeling van Christus.

Zij, die zich van deze door Christus en zijne apostelen gestichte Kerk losmaken, rafelen uit tot allerlei sekten. Velen leiden een leven van godsdienstige koortsachtigheid, zooals de Piëtisten en Methodisten, anderen plassen als natte kikvorschen in de ondiepe waters van het menschelijk vernuft rond, en sterven eens in en met hunne eigen gemaakte meeningen zonder de hulp en den troost van geldige Sacramenten. Dezulken bevinden zich in het grootste gevaar in hunne zonden te sterven, zooals Christus aan de Joden voorspelde, die zijne reddende en verlossende hand door hun ongelooft terug stieten.

Ik wil het omvangrijk leerstuk nog eens kort te zamen vatten, opdat de lezer het gemakkelijk kunne overzien. De zaak is alzoo deze: de *Protestanten* hebben van de door Christus gestichte godsdienst nog maar alleen den op papier gedrukten Bijbel en den doop overgehouden, al het andere hebben zij verworpen. Over het

Avondmaal zijn zij het met elkander geheel en al oneens. Den Bijbel legt ieder naar zijn welgevallen, of in het geheel niet uit. De *Katholieken* hebben den Bijbel, maar ook de overlevering, welke veel behelst, wat niet of niet duidelijk in den Bijbel te vinden is. Zij hebben 7 Sacramenten en het heilig Misoffer uit de oudste tijden behouden. De Bijbel, de Overlevering, de Sacramenten en alles wat deel uitmaakt van de godsdienst wordt uitgelegd en geregeld door de leerende Kerk, d. i. door den Paus en de bisschoppen. Deze Kerk is gesticht door Christus, en Hij heeft haar de belofte gedaan, niet dat zij nieuwe openbaringen zou verkrijgen, maar slechts dat zij de oude Openbaring, gelijk die in den Bijbel, de overlevering en de oudste gebruiken vervat is, onafgebroken behouden en er met den bijstand van God steeds den waren zin van vinden zou.

Dewijl alzoo de Katholieke Kerk den bijzonderen bijstand des Heeren heeft, zoo staat zij daar onder alle levenden als de oudste van allen, en blijft zij altijd krachtvol en jeugdig, even als een ceder, die na duizend jaren altijd weer nieuwe takken krijgt, al zijn er ook nog zoovele verdorde takken afgevallen. Dat er echter in deze levende Kerk, die zoo vele kinderen telt, somtijds twijfelingen en oneenigheden over geloofszaken of ook andere stoornissen ontstaan, dat kan wel moeilijk anders, want ook de geesten hebben even als de lichamen hunne ziekelijke aanvallen en uitwerkingen. Hoe nu legt de Kerk het aan, om in zulke omstandigheden de rust en orde bij de geloovigen te herstellen? Zij houdt eene algemeene kerkvergadering, dat is, zij roept de bisschoppen van alle deelen der groote Katholieke Kerk te zamen, om te onderzoeken, wat de ware oor-

spronkelijke Openbaring is over het punt van geschil. Nadat zij dan onderling geraadpleegd hebben en tot eene beslissing zijn gekomen, wordt er in bepaaldelijke en duidelijke stellingen aan de Christenheid bekend gemaakt, wat de ware leer is; niet alsof de bisschoppen die leer eerst uitgevonden hadden, maar wijl zij onderzocht en erkend hebben, dat dit de oude geopenbaarde waarheid is. En het maakt een deel uit van het geloof van alle Katholieken, dat zulke geloofs-uitspraken door den bijstand van den H. Geest zóó zijn, dat zij met de goddelijke Openbaring overeenkomen. Daarom wordt er steeds aan zulk een uitpraak de clause toegevoegd: Wie dit niet gelooft, *anathema sit* — d. i. niet: hij zij vervloekt, maar wel: hij behoort niet meer tot de Kerk, hij heeft het katholiek geloof niet meer, hij maakt geen deel meer uit van de eenheid, hij is uitgesloten. — Wanneer gij een splinter of een schot hagel in het lijf gekregen hebt, dan hebt gij geen rust voor het er uit is; evenzoo, wanneer er in het ligchaam der Kerk personen zitten, die er niet behooren, wijl zij niet meer hetzelfde geloof hebben en tegelijkertijd door scherpe en hardnekkige tegenspraak stoornis wekken, — *anathema sint*, aan de deur der Kerk moeten ze gezet worden.

Zoo is het ten allen tijde geweest; reeds de apostelen hebben te Jerusalem een concilie gehouden over de opname der Heidenen in de Kerk. En de uitspraak werd toen aan de Christenen bekend gemaakt met de woorden: „Het heeft den H. Geest en ons goed gedacht.” Zulks is te lezen in het 15. hoofdstuk van de Handelingen der Apostelen. Wat echter vooral alle opmerking verdient, is dat er nog nooit een geloofsartikel, hetwelk op eene algemeene kerkvergadering vast-

gesteld was, veranderd is geworden. Door de zorg van God voor de Kerk heeft iedere Katholiek, wien het om zijn zieleheil te doen is, voor zijn geloof en voor de leiding zijner ziel een vasten steun — de door God ge-waarborgde Katholieke Kerk. Van daar hebben de oudste zoowel als de nieuwste catechismussen, de catechismus-sen van alle werelddeelen, waarover de 200 millioen Katholieken op aarde verspreid zijn, volkomen dezelf-de geloofsstellingen en zedelijke geboden. — Allen, die tot priesters gewijd worden, moeten bij eede verklaren: dat zij alle geloofsartikelen der Katholieke Kerk gelooven en zich steeds in hunne bediening daaraan houden zul-len. Daardoor is het katholieke volk volkomen verzekerd, dat het door zijne predikers op het punt van de katho-lieke godsdienst niet misleid kan worden, daar ieder predi-ker zich aan de leer der Katholieke Kerk houden moet. Wanneer echter een hunner het in het hoofd krijgt, tegen de katholieke geloofsleer te preken, dan wordt hij door zijnen bisschop afgezet en onschadelijk gemaakt. Daarom is er in de Katholieke Kerk een wonderbare eenheid, de milliarden Katholieken (een milliard is duizend mil-lioen), die sedert meer dan 1800 jaar op aarde geleefd hebben, hebben ten alle tijden een en hetzelfde geloof gehad.

Wie echter gedoopt en daardoor een lid der Katho-lieke Kerk is geworden, doch later gemeend heeft, dat hij knapper en verlichter is en de oude Kerk over het hoofd is gegroeid, omdat hij iets anders gelooft en be-lijdt dan hetgeen als de leer der Kerk vastgesteld is, hij heeft opgehouden katholiek te zijn, hij heeft zich zelve geëxcommuniceerd. Zulke lieden zijn er ten allen tijde geweest: doch zij zijn afgevallen van de Kerk,

even als onrijpe vruchten afvallen, wanneer er een wurm in zit. Dikwerf heeft zulk een geval ook met groote hoopen plaats gehad. Zoo is van de rots der Katholieke Kerk een groot stuk afgebroken in den tijd der Reformatie. Sedert dien tijd worden vele millioenen bij de Onkatholieken nog gedoopt en ook nog onderwezen in het gedeelte der christelijke leer, hetwelk zij van de Katholieke Kerk naar het Protestantisme medegenomen hebben, — doch ook van dit gedeelte is reeds veel verloren gegaan, juist omdat zij zich afgescheiden hebben en geen onderlingen samenhang meer bezitten. Over het algemeen zijn er nog maar weinigen, die alles gelooven, wat Luther nog geloofd heeft.

Thans wil zich wederom een abces vormen, zooals de doctors zeggen, met andere woorden, wij worden met een afval van de Kerk bedreigd. Gij vraagt hoe dat komt, en ik ga het u zeggen. In de algemeene kerkvergadering van verleden jaar werd vastgesteld, dat de katholieke Christen niet slechts datgene, wat op groote kerkvergaderingen uitgemaakt wordt, moet aannemen, maar ook hetgeen de Paus, als de door God aangestelde bewaker der Openbaring, aan de Christenheid als geloofswaarheid verkondigt. Daarop hebben in Duitschland tal van personen, die tot dusverre katholiek waren, verklaard, dat zij dit geloofsartikel niet aannamen, omdat het, volgens hen, op het laatste concilie niet goed is toegegaan en het geloofsartikel zelf eene nieuwigheid, ja zelfs onzin is.

Wij, dat is de lezer en ik, willen nu eens overleggen, hoe wij deze zaak opnemen en ons gedragen zullen. Vóór alles zullen wij voor het zoogezegde nieuwe geloofsartikel niet als kleine schoothondjes met schrik weglo-

pen, en het dan uit de verte toornig en bevend aanblijven; integendeel, wij zullen, even als een regtschapen grenswachter een pak openmaakt en visiteert, ook eens bedaard en op ons gemak onderzoeken, wat dit geloofs-artikel al zoo in heeft. — Beteekent het, even als verlichte dagbladen zeggen, dat de Paus niet dwalen en niet zondigen kan? Zoo waanzinnig is geen katholiek, als hij nog drie kan tellen, om te gelooven, dat de Paus niet zondigen kan. De Paus moet even zoo goed als ieder onzer biechten, alzoo moet hij ook iets te biechten hebben, namelijk zonden. Evenzoo is geen Paus vóór zijn dood er zeker van, dat hij niet in de hel komt, evenmin als iemand onzer daar zeker van is. Dat erkent ook ieder Paus, daar hij, even als de armste dorpskapellaan, elken dag bij het begin der H. Mis aan den voet van het altaar het hoofd buigt en zegt: „Ik belijd voor God den Almagtige, voor de H. Maria altijd Maagd, voor den H. Michaël, Aartsengel, voor den H. Joannes den Dooper, voor de heilige apostelen Petrus en Paulus, voor alle Heiligen en voor u, broeders, dat ik zeer gezondigd heb met gedachten, woorden en werken, door mijne schuld, door mijne schuld, door mijne allergrootste schuld.” En even als de geringste dorpskapellaan, zegt de Paus elken dag bij het begin van het gebed der offerande in de H. Mis: „Neem aan, heilige Vader, almagtige, eeuwige God, deze onbevleete offerande, welke ik, uw onwaardige dienaar, U, mijn levenden en waren God, opoffer voor mijne ontelbare zonden, beleedigingen en nalatigheden, en voor alle aanwezigen en ook voor alle geloovige Christenen, zoo levende als afgestorvene, opdat het mij en hun ten heil strekke tot het eeuwige leven.” Wanneer ik deze bladzijden aan den Paus zel-

ven zenden en hem vragen zou: is het waar, wat ik geschreven heb: kunt gij zondigen en in de hel komen? — dan zou hij mij antwoorden: „Dat spreekt van zelf; immers ik ben slechts een zwak mensch even als gij, en bovendien heb ik door mijn ambt een veel zwaardere verantwoording dan andere menschen.” Alzoo, een onfeilbaarheid in dezen zin bestaat niet, en ook is het nooit zoo bedoeld geweest; slechts onbegrijpelijke domheid en boosheid kan beweren, dat die geloofsstelling beteekent, dat de Paus niet zondigen kan.

Wat echter daarvan te zeggen, dat een sterfelijk en zondig mensch in het geheel niet dwalen kan, dat alles, wat hij zegt, onfeilbare waarheid is, juist alsof de Zaligmaker zelf het gezegd had? Kan de Paus zondigen, gelijk ieder ander mensch, dan kan hij ook dwalen, gelijk ieder ander mensch. — *Dat zeg ik met u*, en wanneer soms een of andere lezer lust heeft, aan den bisschop van zijn diocees te vragen: „Is het waar, dat de Paus ook dwalen kan? dan zal zijn bisschop, hij moge in Freiburg of Mainz, in Keulen of Zwitserland of Tyrol zijn, aanstonds antwoorden en, zelfs zoo men wil schriftelijk verklaren: „zeer zeker kan de Paus ook dwalen.” — Ik wil u een voorbeeld geven. Bij het aanvaarden van het pausschap meende Pius IX, dat, wanneer hij aan den Kerkelijken Staat ook eene vrijzinnige constitutie gaf, gelijk dat in Frankrijk mode was, de geesten daardoor tevreden gesteld en tot de orde teruggebragt zouden worden: — de Paus heeft zich echter schromelijk bedrogen. Zijn eerste minister Rossi werd vermoord, en de goede Paus, die het zoo best meende, moest vlugten en kon slechts ter naauwernood zijn leven redden. Ik zelf heb hem eens iets

hooren zeggen, waarbij hij zich met betrekking tot de plaats vergiste en een verkeerde noemde. En wanneer men hem heden eens vroeg, welk weder wij over 14 dagen zullen hebben, zou hij òf wel zeggen: ik weet het niet, òf wanneer hij het zeide, zou men daar evenmin op kunnen afgaan, als wanneer men den almanak opsloeg om te zien wat daar voorspeld wordt van het weder, dat wij over 14 dagen zullen hebben. En wanneer de Paus zeggen zou: over drie maanden komt het einde der wereld, dan zou ieder kunnen zeggen, zonder op te houden goed katholiek te zijn: Wij zullen zien; voor alsnog geloof ik het niet. Alzoo is er geen twijfel over, dat de Paus even zoo goed kan dwalen, als gij en ik.

Goed, maar wat beteekent het dan: de Paus is onfeilbaar, wanneer hij toch dwalen kan? Het beteekent dit: Wanneer de Paus in zijne hoedanigheid als hoofd der Kerk, nadat hij de zaak ernstig overlegd, onderzocht en overwogen heeft, voor de geheele Christenheid eene plegtige verklaring betrekkelijk eene geloofswaarde geeft, dan behoedt hem God, om wille van de Christenen, van dwaling, juist zoo, als had eene geheele kerkvergadering zulk eene geloofsdecisie gegeven. Doch evenals ook eene kerkvergadering geen geloofsstelling kan afkondigen, waarvan geen spoor in de schriftelijke en mondelinge overlevering uit den apostolischen tijd te vinden is, en evenals de kerkvergaderingen slechts dan door den H. Geest voor dwaling gevrijwaard worden, wanneer zij eene uitspraak doen over datgene, wat in de oude oorspronkelijke Openbaring vervat is, zoo is ook de uitspraak des Pausen slechts in zoover tegen dwaling verzekerd, als die uitspraak eene leerstelling betreft, welke door Christus en de apostelen

verkondigd is. Dit is de beteekenis van het zoogenaamd nieuwe geloofsartikel. Zoo waren immers de profeten ook slechts dan onfeilbaar, wanneer zij een uitspraak van God te verkondigen hadden, doch geenszins in gewone zaken. En ook Paulus maakt een onderscheid tusschen datgene, wat hij persoonlijk meent en datgene, wat hij op last des Heeren verkondigt.

Naar het wezen der zaak heeft men eigenlijk in de Katholieke Kerk reeds vroeger dit geloof gehad en daarnaar gehandeld. Wanneer op de kerkvergadering vele bisschoppen over een zeker punt *ja* stemden en anderen *neen*, dan heeft altijd dat voor de ware uitspraak der Kerk gegolden, waarvoor de Paus gestemd had. De bisschoppen, die er aanvankelijk tegen waren, onderwierpen zich dan en zeiden: waar de Paus is, daar is de Kerk, wij willen ons niet scheiden van de Kerk en houden deze uitspraak als door God gegeven, en laten daarom onze eigene meening varen.

Reeds vóór de kerkvergadering van het Vaticaan werd de leer van de onfeilbaarheid des Pausen in de catechismussen van vele bisdommen ook van Duitschland gevonden. Ook hebben de Pausen reeds dikwijls, wanneer er in de Katholieke Kerk nieuwe leerstellingen in geschriften of mondelinge onderrigtingen verkondigd werden, uitspraak daarover gedaan. En wanneer dan de uitspraak gegeven was, was de zaak geëindigd; geen bisschop liet meer toe, dat een stelling, die door den Paus als valsch veroordeeld was, nog langer geleerd werd. De bisschoppen hebben alzoo de uitspraken der Pausen steeds als eene eindbeslissing aangezien. Reeds de groote kerkvader Augustinus heeft gezegd: Rome heeft gesproken, de zaak is geëindigd.

Christus heeft tot Petrus gezegd: „Ik heb voor u gebeden, opdat uw geloof niet bezwijkte. Wanneer gij echter bekeerd zult zijn, versterk dan uwe broeders.” Luc. XXII: 32. De kerkvaders verklaren deze schriftuurplaats zoo, dat de belofte daar gegeven niet slechts op Petrus, maar ook op al zijne opvolgers ziet. En werkelijk is er van de 257 Pausen, die tot dusverre bestaan hebben, nog nooit een van het geloof afgefallen, terwijl reeds tal van bisschoppen van het geloof afgefallen zijn. In de vierde eeuw werd door een priester, Arius geheeten, eene ketterij gepredikt, volgens welke Christus niet God, maar slechts het voornaamste schepsel is. Daar de Romeinsche keizer, Constantius, zelf deze ketterij aanging, verspreidde zij zich zóó zeer in de christelijke landen, dat de H. Hieronymus later schreef: „De geheele aarde zuchtte en was verwonderd ariaansch te zijn geworden.” — Het scheen bijna gedaan te zijn met de Katholieke Kerk. Niet alleen werd zij door de dwaalleer hevig aangevallen, maar ook nog bloedig vervolgd door de kettersche keizers; vele bisschoppen waren afgefallen, terwijl zij, die aan het geloof getrouw waren gebleven, van hunnen bisschopszetel afgezet en verdreven werden. Waardoor echter is zij gered geworden? Door de steenrots in Rome, door de Pausen, die zich aan het katholieke geloof vasthielden. Wanneer er nu weder zoo iets gebeurde, en de helft der bisschoppen over eene geloofszaak met de andere helft in strijd kwam, waarheen zoude zich dan de Katholiek moeten keeren, om zeker te zijn? Naar Petrus, naar den Paus, wiens geloof niet bezwijken zal. De laatste kerkvergadering heeft alzoo in 't geheel geene ongekende nieuwigheid ingevoerd, toen zij na lange beraadslaging de uitspraak

deed, dat de beslissing van den Paus, wanneer hij over eene waarheid der oorspronkelijke Openbaring, als opperherder en opperste leeraar der Kerk (ex-cathedra), voor de geheele Christenheid uitspraak doet, even zoo van dwaling gevrijwaard is, als tot dusverre de uitspraak van eene algemeene kerkvergadering over eene geloofswaarheid altijd door de Katholieken voor onfeilbaar en onveranderlijk gehouden is. Door deze uitspraak is de meening over de onfeilbaarheid der Pausen, die tot dusverre onder de Katholieken steeds heerschte, als het ware slechts aangeschroefd geworden, zoodat zij thans een vast geloofsartikel is. En hierbij voeg ik nog uitdrukkelijk dit: niet de Paus, maar de groote meerderheid der bisschoppen heeft het voorstel gedaan om de onfeilbaarheid der Pausen tot dogma te verklaren.

Wanneer nu een Protestant zegt: „Met dat al, geloof ik er toch niet aan,” dan moet men het hem vergeven, wjl hij het niet beter begrijpt. Ja, het is zelfs zeer natuurlijk, dat hij niet aan de onfeilbaarheid van den Paus gelooft, want hij gelooft zelfs niet aan de onfeilbaarheid van de Katholieke Kerk. — Voor een Katholiek is het echter geheel iets anders. Wanneer deze zegt: „Wel heb ik geheel mijn leven aan de onfeilbaarheid der Kerk geloofd, maar dat de Paus ook alleen en op zich zelf onfeilbaar is, dat zal ik nooit of nimmer geloovent,” — dan antwoord ik daarop: wanneer gij u dat in het hoofd gezet heb en daarbij blijft, dan zijt gij vroeger katholiek geweest, maar thans niet meer; integendeel dan zijt gij een Protestant, gij moogt dan Zondags naar de Mis gaan en Vrijdags visch eten of niet. Gij protesteert tegen de uitspraak eener kerkvergadering, welke de grootste van alle tijden is, wjl 800 bisschoppen uit

alle werelddelen er aan deelgenomen hebben. Gij protesteert tegen eene kerkvergadering, waarvoor door zóóveel millioenen van priesters en leeken maanden lang de H. Geest aangeropen is, als nog voor geene enkele kerkvergadering het geval is geweest. Volgens u alzoo heeft dat maandenlange gebed der braafste Katholieken niets gebaat en heeft God op het smeeken van millioenen zielen slechts geantwoord door toe te laten, dat de kerkvergadering niets dan dwaling leerde en de Katholieken op een noodlottigen dwaalweg gebracht zijn! — Zou het dan in het algemeen nog wel de moeite waard zijn te bidden, wanneer zulk een langdurig gebed om den H. Geest niets gebaat heeft.

Gij protesteert alzoo tegen alle beloften, die Christus ooit aan zijne Kerk gedaan heeft. Gij zegt: het is niet waar, dat Hij bij zijne Kerk blijft tot aan het einde der wereld, het is niet waar, dat de heilige Geest haar zal bijstaan, het is niet waar, dat de poorten der hel haar niet zullen overweldigen.

Katholiek, bedenk u! Wanneer gij zoo spreekt, wie zal dan ten gronde gaan, de Kerk, die 1800 jaar oud is, die op een rots is gebouwd en tot dusverre alles overleefd heeft, of gij, kleine aardworm, die weldra zult sterven? Wanneer gij in uwe tegenspraak volhardt, dan beweert gij tegen de belofte van Christus in, dat de Kerk door de poorten der hel overweldigd is. Ik echter verklaar u: niet de Kerk, maar gij, arme zondaar, zijt door de magt der hel overweldigd, zoodat gij thans uwe moeder de H. Kerk uitscheldt en slaat, tot groote voldoening van al hare vijanden. Bedenk u, er komt een tijd, dat de poorten der hel achter eene ziel

toegesloten worden en alle hoop voor eeuwig opgeheven is.

De zaak is dan eenvoudig deze. Wanneer God ons door den Zaligmaker de wijze wilde toonen, hoe wij onze zielen voor de eeuwigheid konden redden, dan moest Hij zijne Openbaring ook zeker maken, zoodat ieder Christen ten allen tijde en overal kan te weten komen, wat hem voor het heil zijner ziel noodig is. Daartoe is het papieren woord van den Bijbel niet voldoende, want deze laat zich kneden als was; dit leert ons het ontelbaar getal van protestantsche sekten. God heeft zijne Kerk niet op was, maar op een rots gebouwd, en deze rots is Petrus. Natuurlijk is daarmede niet de persoon van Petrus verstaan, want zijn ligchaam werd aan het kruis genageld en daarna begraven, maar wel zijn ambt van opperhoofd der Kerk, welk ambt tot op den huidigen dag door den thans regeerenden Paus voortgezet wordt. Wat zou er ook van de Kerk geworden zijn, wanneer zij niet door een opperhoofd te zamen gehouden werd. Is het echter niet natuurlijk, dat aan dezen oppersten bestuurder der Kerk dezelfde waarborgen door den stichter der Kerk geschonken zijn, als aan de geheele leerende Kerk, wanneer het geldt eene zekere en bepaalde verklaring te geven van de waarheden der Openbaring? De Bijbel zelf zegt, dat Caiphas de uitspraak: dat het beter is, dat één mensch voor het volk sterft, niet uit zich zelve gedaan heeft, maar omdat hij in dat jaar hoogepriester was. (Joann. XI, 51.) Alzoo heeft een door en door slechte man als Caiphas woorden gesproken, die hem door God waren ingegeven, wijl hij het ambt van hoogepriester bekleedde. Zal dan aan den opperherder der Kerk, den Paus, die eveneens

hoogepriester is, bij zijne ambtelijke uitspraken, niet evenzoo door God de waarheid in den mond worden gelegd, als den hoogepriester der Joden? Het wonder is toch niet grooter, wanneer de opperste leeraar der Kerk in zijne ambtelijke uitspraken voor dwaling behoed wordt, dan wanneer eene geheele kerkvergadering daarvoor bewaard wordt; indien God eenige honderden hoofden leiden kan, dan kan Hij er ook wel één leiden.

Wanneer het de kennis eener natuurlijke waarheid geldt, dan is het doelmatig en veiliger, de knapste en bedrevenste mannen bijeen te roepen, om de zaak te overleggen. Men komt dan eerder tot de waarheid, dan wanneer een alleen naar zijne persoonlijke opvatting de zaak zou willen beslissen. Zoo bijv. zou het in den laatsten oorlog tegen de Franschen waarschijnlijk zoo goed niet zijn gegaan, wanneer de oude koning van Pruisen, zonder iemand te raadplegen, alles alleen gecommandeerd had, zoo als het hem goed dunkte. In zulke gewigtige aangelegenheden mag geen verstandig mensch alles op zich alleen nemen. De koning heeft dan ook voortdurend met den veldheer von Moltke en zijne andere generaals krijgsraad gehouden. Doch geheel anders dan met wereldsche aangelegenheden is het met bovennatuurlijke aangelegenheden gesteld. Gelijk God op eene bovennatuurlijke wijze de Openbaring en verlossing aan de wereld gebragt heeft door den God-Mensch Jesus Christus, en niet door eene geheele schaar van hemellingen, zoo heeft Hij ook niet altijd en in alle omstandigheden eene kerkvergadering noodig, om zijne Openbaring en de genademiddelen, die Hij ingesteld heeft, in stand te houden. Daarom ook hecht ik er minder gewigt aan, dat zulke geleerde mannen, als de Duit-

sche bisschoppen, gedeeltelijk niet voor de afkondiging van de onfeilbaarheid waren. Indien het een zaak van natuurlijke kennis en onderzoek geweest was, dan zou ik ook gezegd hebben: het is niet de vraag, wat de meening is van het grootste gedeelte der bisschoppen, maar wat de meening is van de geleerdsten en scherpzinnigsten. Doch op het bovennatuurlijk gebied der geloofswaarheden heeft een arme missie-bisschop ten minste even zooveel apostolisch gewigt als een bisschop, die professor of stadspastoor of kanunnik geweest is. Het woord van de visschers uit Galilea en van andere apostolische mannen heeft niet om hunne, door veeljarige studie verkregen, geleerdheid zulk een groot aanzien, maar wel om hunne goddelijke zending; de bisschoppen nu zijn hunne opvolgers, en daarom hebben zij geene mindere waarde, wanneer zij ook al niet op Duitsche universiteiten gestudeerd hebben.

Sedert het concilie van Trente zijn er 300 jaren verlopen; in dezen langen tijd zijn er vele dubbelzinnige en valsche leerstellingen door katholieke geleerden in de wereld gezonden, die, evenals de worm in het hout, veel kwaad hadden kunnen stichten, wanneer men ze had laten voortwoekeren. Eene kerkvergadering kan niet alle twee jaren gehouden worden; er zijn zelfs 300 jaren verlopen van de voorlaatste tot de laatste. In dien tusschentijd hebben de Pausen de zaak alleen afgedaan en in hunne hoedanigheid van opperste leeraars der Kerk die leerstellingen als dwalingen veroordeeld. Daarmede heeft zich de katholieke Christenheid telkens tevreden gesteld, en wanneer zich eenigen halstarrig getoond hebben, dan zijn zij verdord en afgevallen, even als een dor en uitgedroogd blad aan den boom. De kerk-

vergadering te Rome heeft derhalve met het dogma van de onfeilbaarheid van den Paus niets anders uitgesproken en vastgesteld, dan wat van oudsher in de Katholieke Kerk in uitoefening werd gebragt.

Maar, zou iemand welligt kunnen vragen: Had men maar niet beter gedaan, de zaak te laten zoo als zij tot dusverre was? Daarop antwoord ik dit: de Katholieke Kerk staat meer dan iets anders op aarde onder de bijzondere leiding van God, daarom kan zulk eene gewigtige uitspraak slechts door Gods beschikking en door de leiding zijner wijsheid geschied zijn. Men vergelijkt de Kerk dikwijls met een schip. Stel nu, dat gij op een groot zeeschip zijt om naar Amerika over te steken en dat het schip ergens voor anker ligt. Op eens geeft de kapitein aan de matrozen last, nog een anker, het allerlaatste, uit te werpen, om het schip nog vaster te leggen. Wanneer gij nu een verstandig man zijt, dan zult gij niet zoo verwaand zijn om te zeggen, dat dit thans geheel overbodig is, daar de andere ankers tot dusverre voldoende zijn geweest; maar gij zult denken: de kapitein weet er meer van dan ik; welligt ziet hij vooruit, dat er een hevige storm in aantogt is en doet hij om die reden ook het laatste anker uitwerpen. — Zoo heeft ook de Kerk thans nog een anker uitgeworpen door het dogma van de onfeilbaarheid des Pausen af te kondigen. Welligt geschiedde dit, omdat de opperste gezagvoerder en stuurman der Kerk, nl. de goddelijke Voorzienigheid, een grooten storm voorzag, welke over de Kerk zoude losbreken en waarin het voor de Katholieken noodig zoude zijn, dat zij van den Paus zekere en bepaalde uitspraken en voorschriften zouden ontvangen, wanneer de bisschoppen niet tot een alge-

meene kerkvergadering bijeen zouden kunnen komen.

De tirannie der Russische regeering, welke de bisschoppen van Polen belette naar het concilie te gaan, kan ook in andere landen nagevolgd worden. Zoo bijv. mishandelen de kleine tirannen van verscheidene cantons in Zwitserland de Katholieke Kerk eveneens, daar zij de bisschoppen aan banden trachten te leggen. Zelfs de laatste kerkvergadering is plotseling uiteen gegaan, omdat de kerkroovers als wilde dieren naar binnen holden, zoodra de Fransche palissaden om den Kerkelijken Staat weggenomen waren. Omdat alzoo de uiterlijke omstandigheden het dikwijls ten eenemale onmogelijk maken, dat eene algemeene kerkvergadering zamenkomt, en er van den anderen kant in het groote gebouw der Kerk, waar zoovele millioenen levende menschen bijeen zijn, ligtelijk oneenigheid over geloofs zaken kan ontstaan, welke zoo spoedig mogelijk uit den weg moet geruimd worden, daarom is het noodzakelijk, dat de katholieke Christenheid ook zonder eene kerkvergadering in alle geloofs zaken bepaalde en door God gewaarborgde uitspraken kan ontvangen. Dat vinden wij nu bij het onfeilbaar leerambt van den Paus. Daarvan hebben wij nu door eene algemeene kerkvergadering zekerheid gekregen. Misschien was deze de laatste van allen, die gehouden zullen worden. Vóór het einde der wereld nu zal de afval zoo groot zijn, gelijk de H. Schriftuur zegt, dat zelfs de uitverkorenen, zoo het mogelijk was, zouden afvallen. In dien gevaarlijken tijd, waarin de afval van het geloof algemeen zal zijn, en er welligt geheel nieuwe middelen zullen uitgevonden worden, om de geloovigen tot afval te brengen, kan de Katholiek niet op eene algemeene kerkvergadering

ring wachten, maar is hij door het laatste concilie naar het opperhoofd der Kerk verwezen. Ik ben geen profeet, maar mogelijk is het toch, dat wij niet ver meer van het einde der wereld af zijn — zoo als de dood nadert, zoo nadert ook dit. —

Thans willen wij ook nog eens de tegenstanders van het dogma in oogenschouw nemen, misschien dat wij dan de uitspraak der algemeene kerkvergadering nog gemakkelijker zullen aannemen. Onder de geestelijkheid is er slechts één van groote beteekenis tegen het dogma der onfeilbaarheid, nl. de professor en domproost Döllinger te Munchen. Doch gelijk elke stand zijne bijzondere gevaren heeft, zoo ook zijn ze aan den stand der groote geleerden verbonden; en als de geleerde en vrome kerkvader Origenes en de strenge verdediger der Kerk Tertulliaan ten laatste toch tot groote dwalingen zijn kunnen vervallen, dan zal ook thans nog wel, zelfs voor de geleerdste priesters, de waarschuwing van den apostel Paulus van toepassing zijn: „Veel weten blaast op.” Wij moeten bidden en hopen, dat een man, die door zijne werken aan de Kerk veel eer en nut gedaan heeft, ten laatste weer uit zijn geestverwarring gerake en tot de ware katholieke gezindheid terugkeere.

Op welken doolweg Döllinger reeds geraakt is, zal hem overigens wel gebleken zijn uit de adressen, die hij ontvangen heeft; of moet het een katholiek priester niet onaangenaam aandoen, wanneer hij adressen van bijval ontvangt van lieden, die het geheele jaar niet naar de kerk gaan; van lieden, die voor een groot gedeelte niet eens meer aan eenen persoonlijken God gelooven; van lieden, die zich katholiek noemen, terwijl zij niet eens meer zoo veel gelooven, als de meeste Protestanten nog doen?

Van protestantsche zijde echter is hem een adres gezonden uit een landstreek, welke meest alle Duitsche gewesten in bekrompen onverdraagzaamheid jegens de Katholieken overtreft, nl. uit Braunschweig.

De Zaligmaker heeft tot zijne apostelen bij het laatste avondmaal gezegd: „Wanneer gij het met de wereld hield, dan zoude zij u als haars gelijken liefhebben.” De meesten dezer adressen aan den heer Döllinger komen nu juist van lieden, die in den vollen zin van het woord den breeden weg der wereld bewandelen, van gemeenteraadsleden uit groote steden, van verlichte bierdrinkers uit kleine steden en van zulke gestudeerden, wier liefhebberij allerminst het Christendom is. Aan zulke menschen van de wereld bevalt de heer Döllinger van thans, omdat hij protesteert; vroeger heeft hij hun niet bevallen, omdat hij toen de waarheid der Katholieke Kerk verdedigde. Zal hij thans den breeden of den smallen weg kiezen?

Van de weinige geestelijken, die de meeningen van Döllinger met kracht voorstaan, heeft juist de geleerdste onlangs iets bedreven, waardoor zijne zedelijke waarde in een vrij slecht daglicht gesteld is. Die verlichte heer heeft namelijk een grooten diefstal gepleegd ter waarde van eenige duizenden guldens, niettegenstaande hij een zeer winstgevende betrekking had; de nood heeft hem er alzoo niet toe gedwongen. Overigens zijn er in deze zaak niet veel meer dan een dozijn tegenstanders onder de geestelijken en daaronder ken ik er geen enkele, wien ware christelijke ootmoed kan toegekend worden. Wat nu de leeken betreft, die adressen aan Döllinger gezonden hebben, onder hen zijn wel is waar vele geleerden en vooral vele professoren aan universi-

teiten, doch dat beteekent even zoo weinig, als wanneer een gemeenteraad, bestaande uit herbergiers, handelaars, kleermakers en renteniers, zulk een adres zou opmaken. Want een professor van eene natuurlijke wetenschap mag zijn vak nog zoo goed verstaan, dat geeft hem geen bijzondere kennis van godsdienstige zaken; zijn onderteekening heeft alzoo ook geen bijzonder gewigt. Ook hier geldt het algemeene spreekwoord: „Schoenmaker, blijf bij uw leest.” Deze heeren dienen te bedenken, dat de stichter onzer Kerk, Jesus Christus, tot de apostelen gezegd heeft: „Gaaf over de geheele wereld en leert alle volkeren” — maar niet: „laaf u door de wereld leeren.”

En nu wil ik nog aan iederen Katholiek, die godsdienst heeft en zijne ziel wil redden, een ernstige en gewigtige gedachte voorhouden. Stel u eens voor, dat er in deze strijdvrraag van de onfeilbaarheid des Pausen een bijzondere regtspraak gehouden wordt. Aan de eene zijde staan zij, die er tegen protesteeren, aan de andere zij, die zich er vol geloof aan onderwerpen. Wie zien wij aan de zijde der geloovigen? Al de bisschoppen der geheele wereld, alle kloosterlingen, die hunne regels streng houden, alle missionarissen, die met gevaar van hun eigen leven, als ware apostelen, aan de heidenen het Christendom verkondigen, alle brave Katholieken, die meermalen in het jaar de HH. Sacramenten ontvangen, die gaarne bidden, die de voorgeschreven vastendagen houden, met christelijke liefde de zieken bezoeken en naar hun vermogen aalmoezen geven.

En wie staan daarentegen aan de zijde van hen, die de onfeilbaarheid des Pausen loochenen? Hierboven heb ik reeds eenige aangegeven, die zich daartegen

verzetten: voor het meerendeel zijn het zulke heeren, die de wereld beminnen en geheel voor de wereld leven; er heeft zich toch zelfs een schouwburg-directeur in Munchen aan het hoofd gesteld van deze *Nieuw-Protestanten* (dat toch zijn die heeren, en geen *Oud-Katholieken*, gelijk zij zich zelve om het volk noemen). Daarbij komen nog alle afgevalen Katholieken, allen, die in gemengde huwelijken leven en hunne kinderen protestantsch laten opvoeden, alle vrijmetselaars, alle publieke zondaars, alle lezers en liefhebbers van dagbladen, die de Kerk en de godsdienst bestrijden. En wanneer men allen, die deelgenomen hebben aan het helsche moorden en brandstichten in Parijs, had laten stemmen over de onfeilbaarheid des Pausen, dan hadden zij allen als *een* man met de hoogleeraars van Munchen en de gemeenteraden gestemd. Is het niet zoo?

Nog erbarmelijker is het om te zien, hoe velen dezer voorname mannen aan de zoogenaamde magtelooze Katholieke Kerk, evenals het graauwe dier aan den dooden leeuw, een schop geven, en daarentegen voor de staatsmagt kruipen en kwispelstaarten. Deze aan land en regering trouwe patriotten maken er zich angstig en bezorgd over, dat het vaderland door de onfeilbaarheid in groot gevaar zal komen. O! gij vurige beminnaars van het vaderland, gij zelve zult nog in grooten angst en nood komen, wanneer het op sterven aankomt; dan verlaat u het vaderland en dan kan de grondwet u in niets helpen; wat u echter in dat uur zou kunnen helpen, nl. de Kerk, daartegen hebt gij uw vuist gebald en den rug gekeerd.

Nu vraag ik aan iederen lezer, die zich iets gelegen laat liggen aan zijn lot in de eeuwigheid: Aan welke

zijde plaatst gij u? Verplaats u in dat uur, waarin de tijd voor u ophoudt en de eeuwigheid begint; zult gij dan gerust en getroost zijn, wanneer gij tot de bestrijders van de onfeilbaarheid des Pausen behoord hebt? Zelfs vele onpartijdige en verstandige Protestanten zeggen: Wie gelooft, dat de Kerk werkelijk den bijstand heeft van den H. Geest, die moet ook gelooven, dat de heilige Geest de leer der Kerk voor dwaling bewaart, dat alzoo ook de vergadering van de opperste kerkleeraars, de bisschoppen, onfeilbaar is. En daar de grootste aller kerkvergaderingen thans de uitspraak gedaan heeft, dat haar opperhoofd, de Paus, door den bijstand van den H. Geest in zijne leerdecisies niet dwaalt, zoo moet ook dit waar zijn of anders verkeert de geheele Katholieke Kerk in dwaling, zoodat de belofte van den H. Geest niet vervuld is.

Zulke zaken laten zich overigens niet met de el van het gewone verstand afmeten, wijl ze niet tot de aan gelegenheden van dit tijdelijke leven en de natuurverschijnselen behooren. Zij behooren tot de bovennatuurlijke orde van zaken, tot de onmiddellijke inwerkingen van God; zij zijn ons medegedeeld door de goddelijke Openbaring en wij kunnen ze daarom slechts door het geloof leeren kennen. Het godsdienstig geloof is echter geene zaak, die men met advocaten, rentmeesters, schouwburgdirecteurs en kooplieden kan afmaken; het is eene afstraling en verlichting van boven, waardoor de ziel des menschen volkomen overtuigd wordt van de waarheden der Openbaring. Wie nu naar onder duikt, zich boven alles om wereldsche zaken bekommert, en genot, geld en aanzien voor de hoofdzaak houdt, die huist als het ware onder een strooijen dak, zoodat het licht

des geloofs niet tot hem kan doordringen en zijn ziel in den kouden nacht der duisternis blijft zitten. Zulke lieden, zij mogen dan, uit wereldsch oogpunt, nog zoo beschaafd wezen, zijn tegenover de christelijke zielen, wier levens-element God en de deugd is, hetzelfde wat een mol, die in de aarde wroet, tegenover een leeuwerik is, die reeds bij het aanbreken van den dag in de hoogte stijgt en daarboven hoog in den blaauwen helderen hemel zijn lied zingt. — Wanneer een mol kon denken, dan zou hij zeker denken: zulk een leeuwerik is toch een dom schepsel, wijl hij in plaats van wormen in den vochtigen grond te zoeken, daar boven in de onmetelijke lucht en den verblindenden zonneshijn rondwarrelt.

Zoo ook is de kerkelijke uitspraak van de onfeilbaarheid des Pausen slechts aannemelijk en te verdragen voor het geloof, want juist door het geloof verheft zich de ziel boven den natuurlijken staat van het gewone denken, gelijk zich de leeuwerik verheft boven het korenveld, waar hij zijn nest heeft. En gelijk hij hoog in de lucht vele andere dingen ziet dan in de grep, waar hij des nachts gerust heeft, zoo ziet ook de Christen in het geloof veel grooter en verhevener zaken dan de wereldsche menschen, die niet de vleugels van het gebed kunnen uitspreiden, om in den zonneglans van het geloof op te stijgen. Daarom ook kan de geloovige, gelijk de apostel Paulus schrijft, alles beoordeelen, ook den toestand en de kortzigtigheid van den ongeloovige; deze echter kan den toestand der geloovigen niet beoordeelen, en noemt daarom dien toestand onzin en duisternis.

Wij willen ons echter thans weder tot zulke lieden wenden, bij wie ten minste nog een smeulende vonk van het geloof te vinden is. Wanneer gij de onfeilbaar-

heid des Pausen bij het verklaren van de H. Schriftuur en de overlevering een wonder wilt noemen, dan heb ik daar niets tegen; men kan toch geen Katholiek zijn zonder dat men aan wonderen ook nog in dezen tegenwoordigen tijd gelooft. Er hebben nog elken dag wonderen in de Katholieke Kerk plaats. Het is een wonder, wat in de ziel van het kind door het H. Doopsel uitgewerkt wordt; het is een wonder, wat de absolutie van den priester in den zondaar uitwerkt, zoodat dikwijls de hevigste gewetenswroegingen plotseling ophouden, gelijk de storm en de baren stil werden, toen Christus hun gebod; en het allergrootste wonder heeft elken morgen duizenden malen en op alle plaatsen der aarde, waar Katholieken wonen, namelijk in alle heilige Missen bij de consecratie, plaats. Vergeleken bij dit dagelijksche wonder, waaraan toch iedere Katholiek gelooft, is het betrekkelijk slechts een klein wonder, dat Christus er voor zorgt, dat de Paus, die door hem als opperste leeraar der Kerk aangesteld is, nooit in die hoedanigheid een dwaalleer aan de Christenen verkondigt.

Even goed als de geloovige Katholiek op de woorden van Christus die dagelijksche wonderen gelooft, moet hij nu ook dat wonder gelooven; het is eveneens door de woorden van Christus beloofd, daar Hij gezegd heeft: „Gij zijt Petrus en op deze steenrots zal ik mijne Kerk bouwen en de poorten, d. w. z. de magt der hel, zullen haar niet overweldigen.” De magt en het wapen der hel is echter vóór alles de leugen. Zoodra de Paus de katholieke leer door eene onwaarheid kon bederven, zou de magt der hel de Kerk overmeesterd hebben en dan zou de belofte van Christus zelve valsch zijn. Juist daardoor dat Christus in Petrus en in zijne opvolgers, de

Pausen, een rots, een grondslag van leering gelegd heeft, juist daardoor heeft de Kerk vastheid en samenhang. Indien de leerdecisies des Pausen eerst door de instemming van de andere leeraars der Kerk kracht kregen, dan zou de rots op de Kerk, doch niet de Kerk op de rots geplaatst zijn. Eene menigte van bisschoppen zijn reeds in den loop der eeuwen, door afwijking van het geloof, van de Katholieke Kerk afgevallen; een Paus is echter nog *nooit* afgevallen, zoolang het Christendom bestaat.

Te Rome zijn eeuwenoude steengroeven of gangen, die zich uren ver onder den grond uitstrekken; men noemt ze catacomben. Daarin zochten de Christenen in de eerste 300 jaren een schuil- en wijkplaats, wanneer de Romeinsche keizers hunne vervolgingswoede over hen hadden losgelaten, en ook droegen zij hunne dooden en martelaars daarheen, om ze te begraven. Zelfs werd er onder de aarde godsdienst gehouden en men vindt in die catacomben een groot aantal uitgehouwen kapellen. In deze onderaardsche groote ruimten, waar de Christenen levend en dood bij elkander woonden, vindt men vele beelden aan de wanden en ook op de fleschjes, waarin het bloed der martelaren bewaard werd. Deze beelden zijn symbolisch, d. i. zij geven door zinnelijke afbeeldingen hoogere waarheden te kennen, en zijn daarom een beeldschrift. En omdat zij van de eerste eeuwen des Christendoms dagteekenen, behooren zij ook tot de overlevering, zij toonen namelijk, wat de Christenen toen reeds geloofd hebben. Men vindt er bijv. dikwijls het beeld van Jonas, die van het schip in de zee geworpen, vervolgens door den walvisch opgeslokt en dan weder op het land geworpen wordt. De beteekenis van dat beeld

is eene opwekking tot het martelaarschap; de Christen, die uit het midden der geloovigen weggesleept en gemarteld wordt, valt als het ware in den muil van den walvisch. Deze kan hem echter niet in zich houden, en werpt hem op het vaste land, d. i. in de eeuwige rust des hemels. — Een ander beeld toont Adam en Eva na den zondeval; God geeft aan ieder een geschenk: aan Eva een lam, aan Adam een bundel korenaren. Dat is een zinnebeeld, hetwelk te kennen geeft, dat God aan beide geslachten, op verschillende wijze, het Allerhoogste, dat is, zijn Zoon gegeven heeft: aan het vrouwelijk geslacht, daar door den H. Geest uit de Maagd Maria Jesus, het lam Gods, geboren is; aan het mannelijk geslacht, daar bij de heilige woorden, welke de priester uitspreekt, de hostie door den H. Geest veranderd wordt in het levende ligchaam van den God-Mensch.

Er komt daar echter ook een beeld voor, hetwelk betrekking heeft op onze strijdvraag. Het beeld stelt eenen man voor, die met zijn staf op een rots slaat, waaruit dan een stroom water vloeit. Pater Marki, die in die dagen, waarin ik te Rome was, aan de vreemdelingen de beelden in deze catacomben toonde en verklaarde, vroeg aan een Engelschman, wie door dat beeld werd voorgesteld. De Engelschman zeide: Mozes, die in de woestijn op de rots slaat. De pater antwoordde: Mozes wordt altijd afgebeeld met een lang gewaad, gelijk de mannen in het Oosten droegen; doch de man op de afbeelding draagt een kort romeinsch kleeid, dat slechts tot aan de kniën reikt (*tunica*). Het stelt Petrus voor; de rots beteekent de Kerk of wel Christus, die in den 1. brief aan de Corinthiërs (Hoofdst. X) nadrukkelijk de geestelijke rots genoemd wordt, waaruit de Joden

in den woestijn gedronken hebben; het stroomende water is de waarheid en de genaden, welke Christus den menschen doet toevloeijen. Het beeld leert nu, dat de waarheden en genaden, die ons door Christus geschonken zijn, door Petrus en zijne opvolgers aan de Christenheid medegedeeld worden, gelijk weleer Mozes uit de wonderbare rots water deed vloeijen voor het Israëlitische volk, waarover hij door God tot aanvoerder gesteld was. — De Engelschman dacht welligt: de pater is door zijne katholieke vooroordeelen bevangen, ten minste hij bleef bij zijne bewering, dat de man, die voor de rots stond, niet Petrus, maar Mozes was. Pater Marki echter verklaarde hem te zullen bewijzen, dat de afbeelding niet Mozes, maar wel Petrus en de Kerk voorstelde. Er worden namelijk in de catacomben ook kleine glazen gevonden, waarin een weinig opgedroogd bloed van martelaars bewaard wordt en op velen dezer glazen staan ook dergelijke symbolische afbeeldingen. De pater toonde den Engelschman zulk een catacomben-glas, waarop dezelfde afbeelding stond van een man, die met zijn staf op de rots slaat; daaronder nu was een woord gegrift, en dat woord was: Petrus (*πετρος*).

Gelijk dikwijls bij de Engelschen het geval is, bragt deze zaak den Engelschman tot ernstig en diep nadenken. „Dus, reeds in de eerste eeuwen van het Christendom werd Petrus gehouden voor diengene, die het water des hemels uit de rots der Kerk doet stroomen en den geloovigen toevoert.” Deze gedachte was voor den Engelschman een aansporing, om zich met ernst toe te leggen op de kennis der katholieke geloofsleer. En na weinige weken reeds was hij een geloovig Katholiek.

Nu vraag ik u, lezer, is het eene nieuwigheid of is

het eene waarheid, die reeds door de eerste Christenen geloofd werd, dat Petrus en zijne opvolgers ons als diegenen aangewezen zijn, bij wie wij de oude zekere Openbaring moeten zoeken? Christus is gekomen vol van waarheid en genade; deze heeft Hij weggelegd in de schatkamer der H. Kerk, wier bestaan gewaarborgd en verzekerd is tot aan het einde der wereld. En de schatbewaarder is de Paus. Het is goed, wanneer alle andere hoofden der Kerk met hem beraadslagen, maar niet altijd kan dit geschieden. Daarom heeft Christus aan zijn plaatsbekleeder volmagt en waarborgen geschonken, om de ware leer van het Christendom ambtelijk uit te spreken, zoodra er door katholieke godgeleerden, schrijvers en predikers gevaarlijke stellingen verkondigd worden. Zulke uitspraken en bepalingen zijn echter in het geheel geen losse invallen van den Paus, maar gelijk de priester om de HH. Sacramenten zóó toe te dienen, dat zij geldig zijn en uitwerking hebben, telkemale de uitdrukkelijk goede bedoeling moet maken, zoo ook kan de uitspraak van den Paus over de geloofsleer eerst na rijpe beraadslaging geschieden. Door andere geleerde priesters doet hij onderzoeken, wat er in de H. Schriftuur en in de overlevering der Katholieke Kerk gevonden wordt — en daarna eerst geeft hij zijne uitspraak, welke dan als de oude katholieke leer moet worden aangenomen. Hierbij wordt hij door den H. Geest bijgestaan, opdat aan de Kerk geene dwaling zou verkondigd worden. De onfeilbaarheid is dus geene persoonlijke eigenschap van den Paus, maar een bijstand voor den hoogsten kerkelijken leeraar. Wanneer Pius IX zijn ambt van opperherder der Kerk, van Paus zoude neerleggen, gelijk eens de H. Celestinus V gedaan heeft,

an zou ook zijne onfeilbaarheid ophouden, even als hij, die van een glanzenden bergtop in een loommerrijk dal daalt, de helderheid verliest, die hem daarboven aan de kanten omgaf.

Het gaat met de geheele Christenheid gelijk het gaat met elken Christen afzonderlijk; de apostel Petrus schrijft namelijk: Broeders, weest nuchter en waakt, want uw tegenstander, de duivel, gaat rond als een brieschende reeuw, zoekende wien hij zal verslinden. Weerstaat hem machtig in het geloof." Reeds de apostelen en de kerkvaders maken er opmerkzaam op, dat er van tijd tot tijd dwaalleeraars zullen komen, wyl God de Christenen daardoor in de nederige onderwerping van hun geloof wil beproeven. — Ook thans zoekt de duivel de Katholieken met betrekking tot hun geloof te ziften. Zij, die tegen het onfeilbare leergezag protesten en adressen opmaken, loopen met hun hoofd tegen de rots, waarop de Kerk staat. De rots en de Kerk schudden niet door dien toot, maar wel lijden die hoofden er bij. Zij meenen ondanks dat alles toch nog Katholieken te blijven, doch in waarheid zitten zij tusschen twee stoelen in de asch. — Zij hebben geene bisschoppen, geene kerken, geene kerkregeling, geen godsdienst. In dezen klem kunnen zij niet blijven, zij moeten of wel tot Gustaaf Adolf gaan, of zij moeten zich vernederen voor de wereld en verheffen voor God, door als verstandige menschen te erkennen: ik heb gedwaald, de Katholieke Kerk verstaat zulke zaken beter dan ik, daarom onderwerp ik mijn oordeel aan het hare.

Toen na een, voor de ongelooovige Joden moeilijk te verduwen, uitspraak van den Zaligmaker over het eten

van zijn vleesch, velen zijner leerlingen hem verlieten, zeggende: „Dat is eene harde taal, wie kan die hooren!” wendde zich de Zaligmaker tot zijne apostelen en zeide: „Wilt ook gij niet heengaan?” — En toen antwoordde Petrus: „Heer, tot wien zullen wij gaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens.” Zoo gaat het ook bij deze schijnbaar harde leer van de onfeilbaarheid des Pausen. Een aantal wereldgezinde leeken en geestelijken kunnen deze leer niet verduwen en scheiden zich van het opperhoofd der Kerk en daarmede van de Kerk zelve af. Maar God zij dank, niet velen zijn heengegaan en millioenen zijn gebleven. Deze millioenen willen eens in den hemel komen, daarom willen zij zich niet scheiden van hem, tot wien de Heer gezegd heeft: „Ik geef u de sleutels des hemels; wat gij op aarde zult binden, zal ook gebonden zijn in den hemel, en wat gij op aarde zult ontbinden, zal ook ontbonden zijn in den hemel.”

De Kerk heeft op de groote algemeene kerkvergadering voor de Christenheid de uitspraak gedaan, dat het opperhoofd der Kerk ook zonder kerkvergadering door den bijstand van God van dwaling gevrijwaard is wanneer hij in zaken van het geloof of der zedelijke plichten een plegtige uitspraak aan de Christenheid doet. Daarom zeggen allen, die katholiek zijn en willen blijven, tot de Kerk en haar opperhoofd, wat Petrus eens tot den stichter der Kerk zeide: *Tot wien zullen wij gaan? Gij hebt de woorden des eeuwigen levens!*”

CREDO. — IK GELOOF.